

NOVIM PROPISIMA DO POVEĆANE SIGURNOSTI UPORABE PIROTEHNIKE

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske bilo je nužno sve preuzete propise bivše Jugoslavije pa tako i propise, koji su uređivali područje vezano za eksplozivne tvari za gospodarsku uporabu, prilagoditi propisima susjednih demokratskih zemalja.

U propisima preuzetim od bivše države, koji su uređivali područje eksplozivnih tvari, proizvodnja, promet i uporaba pirotehničkih sredstava nije bila uopće regulirana. Zbog toga se pirotehnika nabavljala ilegalno, pa nije bilo moguće kontrolirati njezinu kvalitetu kao i način prodaje i uporabe.

Kako se radi o proizvodima kojima se najviše koriste osobe mlađe dobi, vrlo često je uporaba tih sredstava završavala ozbiljnim ozljedama osoba koje su neposredno aktivirale sredstvo, kao i osoba koje su se nalazile u njihovoj blizini. Osim ugroženosti zdravlja i života ljudi, zbog ovakvog stanja, ugrožena je bila i imovina jer je vrlo često dolazilo do požara ili eksplozija izazvanih nestručnim rukovanjem pirotehničkim sredstvima ili neispravnošću pirotehničkog sredstva. Uz navedeno, treba spomenuti i veliku uporabu vatrenog oružja prilikom različitih slavlja kada su se događale nezgode često i sa smrtnim posljedicama, a sve zbog toga što je bilo jednostavnije nabaviti streljivo za vatreno oružje nego pirotehničko sredstvo ispravno za uporabu.

Zakonom o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu (N.N., br. 12/94.) pirotehnička sredstva svrstana su u eksplozivne tvari namijenjene uporabi u gospodarstvu. Ovim Zakonom proizvodnja, promet i uporaba pirotehničkih sredstava legalizirana je u Republici Hrvatskoj. Zakonom je stvorena osnova za donošenje propisa koji će regulirati ispitivanje i podjelu pirotehničkih sredstava, pa su tako pirotehnička sredstva, ovisno o količini pirotehničke smjese, učincima koje može pirotehničko sredstvo proizvesti, namjeni pirotehničkih sredstava ili drugim bitnim svojstvima, podijeljena u četiri razreda čime je selektirana njihova nabava i uporaba.

Pirotehnička sredstva I. i II. razreda pod određenim uvjetima i u određenom razdoblju postaju dostupna građanima za vlastitu uporabu, a pirotehnička sredstva III. i IV. razreda, čija uporaba zahtijeva dodatna znanja, dostupna su samo pravnim ili fizičkim osobama koje imaju odobrenje Ministarstva unutarnjih poslova za obavljanje poslova izvođenja javnih vatrometa.

Zbog sve veće primjene pirotehničkih sredstava u različitim gospodarskim granama te zbog postupka pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, odnosno zbog potrebe da se propisi usklade s pravnom stečevinom Europske unije, 2004. godine donesen je novi Zakon o eksplozivnim tvarima, a 2007. i 2008. izmjene i dopune Zakona.

Određena područja novog Zakona, kao i njegove izmjene, odnosile su se na pirotehnička sredstva. Tako je, osim pirotehnike koja se upotrebljava za zabavu i izvođenje vatrometa, jasnije definirana prodaja i uporaba pirotehničkih sredstava koja se koriste u cestovnom, željezničkom, pomorskom, zračnom i prometu u unutarnjim vodama te u kazalištima, raketnom modelarstvu, poljoprivrednoj i sličnim djelatnostima. Novim Zakonom, a u skladu s pravnom stečevinom zemalja članica Europske unije, pirotehnička sredstva su dodatno selektirana, čime je povećana sigurnost za živote ljudi i njihovu imovinu pri uporabi sredstava. Tako se pirotehnička sredstva dijele na:

- a) pirotehnička sredstva za vatromete I., II., III. i IV. razreda
- b) pirotehnička sredstva za uporabu na pozornicama T1 i T2 razreda
- c) ostala pirotehnička sredstva P1 i P2 razreda.

Prema novom Zakonu pirotehnička sredstva namijenjena vlastitoj uporabi građana dijele se na pirotehnička sredstva I., II. i III. razreda i predstavljaju vrlo nizak, nizak i srednje nizak rizik kod uporabe te se mogu upotrebljavati pod određenim uvjetima i u određeno vrijeme bez posebnih znanja uz upute proizvođača. Pirotehnička sredstva IV. razreda, koja predstavljaju visok rizik kod uporabe, smiju upotrebljavati samo osobe s posebnim stručnim znanjima. Ova pirotehnička sredstva još se zovu i pirotehnička sredstva za profesionalnu uporabu.

Pirotehnička sredstva koja se upotrebljavaju na pozornicama podijeljena su na pirotehnička sredstva T1 razreda koja predstavljaju nizak rizik kod uporabe i za koja nisu potrebna posebna znanja osim uputa proizvođača te pirotehnička sredstva T2 koja predstavljaju visok rizik kod uporabe i koja smiju upotrebljavati samo osobe s posebnim znanjima.

Pirotehnička sredstva koja nisu svrstana u prethodne dvije podjele ubrajaju se u ostala pirotehnička sredstva koja se opet dijele na pirotehnička sredstva P1 razreda koja predstavljaju nizak rizik kod uporabe i pri čijoj uporabi nisu potrebna dodatna znanja osim uputa

proizvođača, a upotrebljavaju se kao sastavni dio opreme za potrebe spašavanja na moru, u poljoprivredi, zračnom prometu i slično (npr. rastjerivanje ptica i slično). Sredstva koja se ubrajaju u P2 razred predstavljaju visok rizik i mogu ih upotrebljavati samo osobe s posebnim stručnim znanjima. U ovaj razred ubrajaju se npr. rakete za obranu od tuče.

Stupanjem na snagu novog Zakona i njegovih izmjena i dopuna došlo je do potrebe za izmjenama postojećih pravilnika kao i do potrebe za donošenjem novih koji preciznije uređuju područja koja su ranije bila slabo ili nisu uopće bila uređena. Stoga je, kako je to već spomenuto, zbog vrlo velike uporabe pirotehničkih sredstava u različite svrhe, bilo potrebno urediti područja koja će povećati sigurnost građana i njihove imovine kod prodaje-kupovine pirotehničkih sredstava, što je posebno značajno kod prodaje pirotehnike za božićne i novogodišnje blagdane kao i kod prodaje za potrebe obavljanja različitih gospodarskih djelatnosti. Novim propisima nastoji se, među ostalim, smanjiti zlouporaba pirotehničkih sredstava koja se posebno odnosi na zlouporabu na različitim športskim manifestacijama i drugim priredbama. Tako se, primjerice, novim propisom preciznije utvrđuje tko, gdje (u kakvom objektu) i pod kojim uvjetima može prodavati, odnosno kupiti pojedina pirotehnička sredstva.

Također, zbog velike uporabe pirotehničkih sredstava za koja su potrebna posebna stručna znanja, iz sigurnosnih razloga, došlo je do potrebe donošenja propisa o načinu osposobljavanja osoba za uporabu tih pirotehničkih sredstava, a što je do sada bilo uređeno kao opća stručna sposobnost za rukovanje eksplozivnim tvarima.

Kao posebno poglavlje, koje je trebalo dodatno urediti, svakako je i vrlo bitno poglavlje izvođenja profesionalnih vatrometa jer sve više ljudi u Republici Hrvatskoj voli ovaj oblik zabave, pa je tako vatromet postao neizostavni dio različitih proslava, a samim time povećani su i rizici za građane i imovinu zbog moguće neispravnosti pirotehničkih sredstava ili nestručnog rukovanja pirotehničkim sredstvima.

Osim poboljšanja propisa vezanih za proizvodnju, promet i uporabu pirotehničkih sredstava, čija je svrha prvenstveno povećanje sigurnosti građana i njihove imovine, vrlo je bitna i edukacija odnosno informiranje građana putem elektronskih i pisanih medija o sigurnoj uporabi, a posebno u vrijeme povećane uporabe pirotehnikе od mlađih osoba (djece).

Iz svega što smo naveli, možemo zaključiti da samo kvalitetni propisi i njihova pravilna primjena mogu unaprijediti sigurnost uporabe pirotehničkih sredstava, a samim time i građanima omogućiti veću i raznovrsniju upotrebu pirotehnikе kako za zabavu tako i za potrebe različitih djelatnosti u gospodarstvu.

Đurđica Pavelić, dipl. ing. kem. tehn.

Avgustin Pavičić, dipl. ing. rud.

MUP, Sektor za inspeksijske poslove, Zagreb